

Capitolul I. Condițiile răspunderii civile delictuale. Criterii de evaluare a despăgubirilor. Aspecte procedurale

1. Relații de vecinătate. Întreruperea abuzivă a circuitului apei potabile. Inexistența unei justificări. Angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie. Atingerea adusă demnității și vieții private. Daune morale. Criterii de cuantificare. Caracterul rezonabil și echitabil al despăgubirii stabilite

C. civ. 1864, art. 998^[1]

1. Prima instanță a reținut incidența dispozițiilor art. 998-999 C. civ. 1864, aplicabile în temeiul art. 230 lit. a) din Legea nr. 71/2011, și faptul că sunt îndeplinite în mod cumulativ toate condițiile pentru angajarea răspunderii civile delictuale a părților pentru fapta proprie, fapta lor ilicită constând în întreruperea abuzivă a circuitului apei în și din apartamentul reclamanților ce le-a cauzat un prejudiciu, câtă vreme aceștia nu beneficiază de servicii de furnizare a apei menajere și canalizare, deși locuiesc în zona A. a Capitalei. În ceea ce privește capătul de cerere privind plata daunelor morale, părții au adus atingere, într-o manieră ilicită și nejustificată de împrejurări concrete, demnității și vieții private ale reclamanților, producându-le acestora, cu vinovăție, un prejudiciu moral din cauza lipsei unor posibilități elementare de igienă. Intervenția părților nu a fost în niciun fel justificată de circumstanțele cauzei și nici de conduita reclamanților. Prin urmare, sunt îndeplinite condițiile răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 998-999 C. civ. 1864, atingerea adusă dreptului la ocrotirea sănătății și a demnității reclamanților fiind un prejudiciu moral cert, supus reparației.

2. Legea nu reglementează criteriile de cuantificare, ci stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente prejudiciului nepatrimonial este lăsată la aprecierea instanței. S-a făcut o corectă aplicare a principiului conform căruia, în materia daunelor morale, regula este aceea a reparării integrale a prejudiciului și a repunerii părții în situația anterioară producerii acțiunii ilicite, iar suma stabilită este rezonabilă și echitabilă. În legătura cu criteriile de stabilire a daunelor morale, în jurisprudență s-a decis că nu se poate apela la probe materiale, judecătorul fiind singurul care, în raport cu consecințele, pe orice plan, suferite de partea vătămată, trebuie să aprecieze o sumă globală, care să

^[1] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost publicată în M. Of. nr. 511 din 24.07.2009 și a intrat în vigoare la data de 01.10.2011. Astfel, sunt aplicabile dispozițiile Codului civil din 1864, având în vedere că, la data comiterii faptelor invocate, nu intrase în vigoare Legea nr. 287/2009. Dispozițiile art. 998 C. civ. 1864 au drept corespondent pe cele ale art. 1357 NCC.

compenseze pentru victimă ceea ce îi lipsește ca urmare a faptei săvârșite de pârât. În condițiile în care legea nu oferă criterii clare de cuantificare a daunelor morale, stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial include, de regulă, o doză de aproximare, de apreciere din partea instanței, ea neputând avea decât un caracter aproximativ, având în vedere natura neeconomică a acestor daune, imposibil de echivalat bănește.

3. Criteriul stabilit de C.E.D.O. în jurisprudența sa, în aplicarea art. 41 din Convenția europeană, este acela conform căruia stabilirea oricărei despăgubiri trebuie să fie subordonată unei aprecieri rezonabile și pe o bază echitabilă.

C.A. București, dec. civ. nr. 352 din 19.02.2014, nepublicată

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoria Sectorului 4 București, reclamantii O.C. și O.M. au chemat în judecată pe pârâții C.M.A., M.T., R.I. și R.Z., solicitând instanței:

1. obligarea pârâților C.M.A. și M.T. să deblocheze și să desființeze robinetul de apă montat ilegal pe conducta de alimentare cu apă și să refacă instalațiile de alimentare cu apă și scurgere care traversează imobilele lor, de la parter către imobilul reclamantilor de la etaj, restabilind astfel circuitul apei spre/de la baie și bucătărie către conducta de alimentare și scurgerea comună a imobilului casă-curte;

2. obligarea pârâților R.I. și R.Z., locatari ai aceluiași imobil, care au încheiat, în calitate de reprezentanți ai tuturor colocatarilor, contractul de alimentare cu apă și canalizare cu SC A.N. București SA, ca, începând cu data reconectării apartamentului reclamantilor la rețeaua de apă, să le prezinte acestora facturile, să calculeze și să încaseze de la aceștia cota-parte aferentă consumului din facturile emise de această societate;

3. obligarea pârâților C.M.A. și M.T. la plata unor daune-morale în cuantum de 10.000 lei; cu plata cheltuielilor de judecată.

Prin sentința civilă nr. 5354/20.06.2012, Judecătoria Sectorului 4 București a admis în parte cererea principală precizată și a obligat pârâtul-reclamant M.T. să permită reclamantilor-pârâți accesul la alimentarea cu apă prin deblocarea și desființarea robinetului montat pe conducta de alimentare de la bucătăria reclamantilor-pârâți, a obligat pârâta-reclamantă C.M. la refacerea instalațiilor de alimentare cu apă și scurgere către baia din apartamentul proprietatea reclamantilor-pârâți; a obligat pârâții-reclamantii C.M.A. și M.T. la plata sumei de 5000 lei către reclamantii-pârâți, reprezentând daune morale; a respins cererea de chemare în judecată formulată în contradictoriu cu pârâții R.I. și R.Z., ca neîntemeiată; a admis cererea reconvențională precizată și a dispus obligarea reclamantilor-pârâți la desființarea instalațiilor de apă și evacuare realizate în regim propriu, la repararea țevilor de alimentare cu apă și scurgere și aducerea acestora la starea inițială, conform planului și schițelor imobilului; a obligat reclamantii-pârâți la plata sumei de 296,02 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată, către pârâții-reclamantii C.M. și M.T.

Pentru a pronunța această sentință, judecătoria a reținut că reclamantii-pârâți O.C. și O.M. sunt proprietarii imobilului apartament situat în București. Pârâții-reclamantii C.M.A. și M.T. sunt proprietarii apartamentului situat la parterul imobilului, apartament ce a fost împărțit între aceștia, fiecare deținând în prezent, în proprietate exclusivă, câte o cameră și dependințe. Pârâtul-reclamant M.T. a recunoscut că a oprit

furnizarea apei către apartamentul reclamantilor în cursul anului 2009, din cauza inundației produse de către aceștia la data de 31.12.2009. Deși pârâta-reclamantă C.M. a susținut că nu are acces în niciun fel la instalația de alimentare cu apă și canalizarea aferente băii de deasupra apartamentului său, instanța a reținut că, la interogatoriu, aceasta a recunoscut că, din construcție, camerele apartamentului său sunt poziționate sub baia reclamantilor-pârâți.

Raportul de expertiză efectuat în cauză a stabilit că în baia reclamantilor-pârâți s-au desființat țevile de apă și canalizare care treceau prin spațiile pârâților-reclamant, astfel încât accesul apei și scurgerea apelor menajere uzate au fost blocate, iar în bucătărie a fost oprită apa de către pârâtul-reclamant M.T., în spațiul său, de la un robinet prevăzut ilegal pe conductă, astfel încât baia și bucătăria apartamentului reclamantilor nu sunt în stare de funcționare.

Față de probele administrate în cauză, judecătoria a reținut că demersul pârâtului-reclamant M.T., de a opri apa către apartamentul reclamantilor, este abuziv, întrucât nu oferă nicio justificare pentru desființarea instalațiilor de alimentare cu apă și scurgere către baia din apartamentul proprietatea reclamantilor-pârâți, iar pârâtul-reclamant nu a făcut nicio dovadă în sensul celor declarate la interogatoriul administrat în dosarul de ordonanță președințială, având același obiect și aceleași părți, când a recunoscut că a întrerupt accesul la apă până în anul 2009, pe motiv că reclamantii-pârâții nu achitau utilitățile și provocau inundații, după cum nu a dovedit că reluarea alimentării cu apă, ulterior inundației din 2010, ar fi adus prejudicii locatarilor imobilului. Pe de altă parte, chiar și în aceste condiții, pârâtul-reclamant nu era îndreptățit să hotărască în mod exclusiv când și cum se face alimentarea cu apă către apartamentul reclamantilor-pârâți, având la dispoziție mijloace legale pentru rezolvarea unei astfel de situații.

În drept, prima instanță de fond a reținut incidența dispozițiilor art. 998-999 C. civ. 1864, aplicabile în temeiul art. 230 lit. a) din Legea nr. 71/2011, și faptul că, în cauză, sunt îndeplinite în mod cumulativ toate condițiile pentru angajarea răspunderii civile delictuale a pârâților-reclamant pentru fapta proprie, fapta lor ilicită constând în întreruperea abuzivă a circuitului apei în și din apartamentul ce a cauzat reclamantilor-pârâți un prejudiciu, câtă vreme aceștia nu beneficiază de servicii de furnizare a apei menajere și canalizare, deși locuiesc în zona A. a Capitalei și ne aflăm în secolul al XXI-lea.

În ceea ce privește capătul de cerere privind plata daunelor morale, judecătoria a reținut că pârâții-reclamant au adus atingere, într-o manieră ilicită și nejustificată de împrejurările concrete, demnității și vieții private a reclamantilor-pârâți, producându-le acestora, cu vinovăție, un prejudiciu moral din cauza lipsei unor posibilități elementare de igienă; intervenția pârâților-reclamant nu a fost în niciun fel justificată de circumstanțele cauzei și nici de conduita reclamantilor-pârâți, imputabilă doar sub aspectul tergiversării inițierii unui astfel de demers în justiție.

Prin urmare, sunt îndeplinite condițiile răspunderii civile delictuale prevăzute de art. 998-999 C. civ. 1864, atingerea adusă dreptului la ocrotirea sănătății și a demnității reclamantilor-pârâți fiind un prejudiciu moral cert, supus reparației, astfel încât pârâții-reclamant C.M.A. și M.T. au fost obligați să plătească reclamantilor-pârâți suma de 5000 lei, despăgubiri pentru daune morale, această sumă fiind o reparație echitabilă, adecvată și, totodată, suficientă a prejudiciului moral suferit.

Împotriva sentinței civile nr. 5354/2012 au formulat apel pârâții-reclamanți C.M.A. și M.T., apel respins ca nefondat prin decizia civilă nr. 935A/14.10.2013 a Tribunalului București, Secția a III-a civilă.

Pentru a pronunța această decizie, instanța de apel a reținut că prima instanță a făcut o analiză pertinentă a dovezilor aflate la dosar, probatorii ce infirmă susținerile pârâtei-reclamante C.M., conform cărora nu a avut acces în niciun fel la instalațiile de alimentare cu apă și canalizare aferente băii de deasupra apartamentului său întrucât țevile nu îl traversează, sub acest aspect instanța arătând în considerente că, în mod evident, din construcție, țevile de alimentare cu apă și canalizare aferente băii reclamanților pârâți trec prin garsoniera proprietatea pârâtei care, de altfel, a recunoscut la interogatoriu faptul că, din construcție, încăperile din locuința ce îi aparține sunt situate sub baia soților O.

În raport de situația de fapt reținută pe baza materialului probator al cauzei, prima instanță a apreciat în mod just în sensul că sunt întrunite pe deplin elementele răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie, reglementată de prevăzute art. 998-999 C. civ. 1864, de vreme ce s-a comis o faptă ilicită de către pârâții-reclamanți care în mod abuziv au întrerupt circuitul apei în imobil, a fost produs un prejudiciu reclamanților care nu beneficiază de apă menajeră și canalizare, s-a probat legătura de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, totodată este evidentă vinovăția de care au dat dovadă pârâții.

Nefondată a fost considerată și critica referitoare la acordarea daunelor morale în sumă de 5.000 lei, sub acest aspect prima instanță având în vedere prejudiciul moral adus reclamanților ca urmare a comportamentului culpabil de care au dat dovadă pârâții și care a fost de natură să aducă atingere demnității, sănătății și vieții private a intimaților care au fost privați de condiții elementare de igienă datorită întreruperii circuitului apei în apartamentul lor.

Împotriva deciziei civile nr. 935A/2013 au declarat recursuri C.M.A. și M.T., respinse ca nefondate prin decizia civilă nr. 352/19.02.2014, pronunțată de către Curtea de Apel București. Pentru a pronunța decizia civilă, s-au învederat următoarele.

Curtea constată caracterul nefondat al criticii privind modul de soluționare al capătului de cerere având ca obiect acordarea daunelor morale, întrucât, în mod corect, ambele instanțe de fond au reținut că sunt îndeplinite în cauză toate condițiile prevăzute de art. 998-999 C. civ. 1864 pentru antrenarea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie; iar, în ceea ce privește evaluarea daunelor morale, Curtea arată că legea nu reglementează criteriile de cuantificare, ci stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente prejudiciului nepatrimonial este lăsată la aprecierea instanței. Curtea constată că instanțele de fond au făcut o corectă aplicare a principiului conform căruia, în materia daunelor morale, regula este aceea a reparării integrale a prejudiciului și a repunerii părții în situația anterioară producerii acțiunii ilicite, iar suma stabilită în solidar în sarcina ambilor pârâți-reclamanți este rezonabilă și echitabilă.

În legătură cu criteriile de stabilire a daunelor morale, în jurisprudență s-a decis că nu se poate apela la probe materiale, judecătorul fiind singurul care, în raport cu consecințele, pe orice plan, suferite de partea vătămată, trebuie să aprecieze o sumă globală, care să compenseze pentru victimă ceea ce îi lipsește ca urmare a faptei săvârșite de pârât. Având în vedere faptul că legea nu oferă criterii clare de

cuantificare a daunelor morale, stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial include, de regulă, o doză de aproximare, de apreciere din partea instanței, ea neputând avea decât un caracter aproximativ, având în vedere natura neeconomică a acestor daune, imposibil de echivalat bănește.

Criteriul stabilit de C.E.D.O. în jurisprudența sa, în aplicarea art. 41 din Convenția europeană, este acela conform căruia stabilirea oricărei despăgubiri trebuie să fie subordonată unei aprecieri rezonabile și pe o bază echitabilă. Or, dând eficiență criteriului unei satisfacții suficiente și echitabile, aprecierea instanțelor de fond asupra cuantumului despăgubirilor datorate de recurenți pentru prejudiciul moral produs intimaților-reclamanți este corectă, ca o reparație pentru fapta ilicită reținută în sarcina recurenților pârâți-reclamanți.

Pentru aceste considerente, constatând că nu este întemeiat cazul de recurs invocat, prevăzut de art. 304 pct. 9 CPC 1865, în temeiul dispozițiilor art. 312 alin. (1) CPC 1865, Curtea a respins recursurile declarate.

2. Executarea silită a unei sume de bani. Punerea în executare a unui titlu executoriu. Inexistența unei fapte ilicite. Imposibilitatea angajării răspunderii civile delictuale

C. civ. 1864, art. 998^[1]

O faptă este ilicită atunci când este contrară legii sau regulilor de conviețuire socială, având ca efect încălcarea drepturilor subiective sau cel puțin a intereselor legitime ale altuia.

În cauză, fapta pârâților de a solicita executarea silită a unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă nu se încadrează în noțiunea de faptă ilicită, întrucât această cerere a fost formulată în temeiul și cu respectarea dispozițiilor legale.

Aserțiunile reclamantei, referitoare la faptul că nu trebuia ca respectivele cheltuieli de judecată să fie acordate, sunt de fapt critici ale titlului executoriu, care nu pot fi puse în discuție, având în vedere, pe de o parte, că reclamanta a avut la dispoziție și chiar a uzat de căile legale de atac și, ulterior, de instituția contestației la executare, iar, pe de altă parte, au intrat în autoritatea lucrului judecat.

Nefiind îndeplinită condiția existenței unei fapte ilicite, nu pot fi întrunite nici celelalte condiții, respectiv vinovăția și raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, a căror întrunire cumulativă se pretinde pentru atragerea răspunderii civile delictuale.

I.C.C.J., dec. civ. nr. 1046 din 27.03.2013, nepublicată

^[1] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost publicată în M. Of. nr. 511 din 24.07.2009 și a intrat în vigoare la data de 01.10.2011. Astfel, sunt aplicabile dispozițiile Codului civil din 1864, având în vedere că, la data comiterii faptelor invocate, nu intrase în vigoare Legea nr. 287/2009. Dispozițiile art. 998 C. civ. 1864 au drept corespondent pe cele ale art. 1357 NCC.

*Prin cererea înregistrată la data de 14.02.2011, reclamanta V.R.S. i-a chemat în judecată pe pârâții C.R.P. și SCA B.A., solicitând obligarea acestora la plata sumei de 500.100 lei, daune morale pentru modul în care și-au angajat răspunderea civilă delictuală, cu ocazia judecării dosarului nr. ***/3/2008 la Tribunalul București, Secția a III-a civilă.*

Prin sentința civilă nr. 1406/28.06.2012, pronunțată de Tribunalul București, Secția a V-a civilă, s-a respins, ca neîntemeiată, acțiunea.

*Pentru a hotărî astfel, tribunalul a reținut că, prin cererea de chemare în judecată înregistrată la data de 23.02.2001, sub nr. ****/CA/2001 pe rolul Tribunalului București, Secția a V-a civilă, iar, ulterior, sub nr. ****/2002 pe rolul Judecătoriei Sectorului 1 București, reclamanta V.R.S., în contradictoriu cu Asociația C.R.P., a solicitat instanței să dispună obligarea pârâtei la emiterea unui răspuns la punctul de vedere formulat de către reclamantă, înregistrat la C.R.P. la data de 24.02.2000.*

În motivarea acțiunii reclamanta a arătat că, prin punctul de vedere menționat înregistrat la C.R.P. sub nr. 043, privind comunicatul vizând condamnările în serie pronunțate împotriva ziarșiștilor, „a susținut că justiția română rămâne singura cale de apărare a unor interese legitime atunci când ziarșiștii încalcă deontologia profesională”.

La data de 04.06.2001, reclamanta și-a completat acțiunea, solicitând obligarea pârâtei la publicarea punctului său de vedere într-una dintre publicațiile menționate de aceasta.

Prin sentința civilă nr. 1424/28.02.2003, pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București, a fost admisă excepția inadmisibilității acțiunii și a fost respinsă acțiunea, ca inadmisibilă, iar reclamanta a fost obligată la plata sumei de 2.299,08 lei cheltuieli de judecată.

*Împotriva sentinței civile nr. 1424/28.02.2003 a declarat apel reclamanta, iar prin decizia nr. 1230 din 19.09.2006, pronunțată de Tribunalul București, Secția a V-a civilă, pronunțată în dosarul nr. ***/3/2003, a fost admisă excepția perimării și s-a constatat perimată cererea de apel formulată de apelanta-reclamantă.*

Prin decizia nr. 512R/04.10.2007, Curtea de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze privind proprietatea intelectuală, a admis recursul declarat de reclamantă împotriva deciziei civile nr. 1230 din 19.09.2006, pronunțată de Tribunalul București, Secția a V-a civilă, a casat decizia și a trimis cauza spre rejudecare la aceeași instanță în vederea continuării judecății.

Rejudecând apelul, prin decizia nr. 207/A/15.02.2008, Tribunalul București, Secția a III-a civilă, a respins apelul, ca nefondat, și a obligat apelanta (reclamanta V.R.S.) la plata sumei de 2944,35 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată.

*Împotriva acestei decizii, reclamanta a declarat recurs, iar prin decizia civilă nr. 1478/28.10.2008, Curtea de Apel București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și familie, a admis recursul, a modificat în parte decizia recurată, în sensul că a admis apelul, a desființat sentința primei instanțe (sentința nr. 1424/28.02.2003, pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București), a luat act de renunțarea reclamantei la însuși dreptul pretins, conform art. 247 CPC 1865 și a menținut celelalte dispoziții din decizia recurată. În baza acestui titlu executoriu (decizia nr. 207/A/15.02.2008), la data de 19.09.2008, C.R.P., prin SCA B.A. a formulat cerere de executare silită, pentru recuperarea sumei la care reclamanta fusese obligată, cerere înregistrată la BEJA D.G. și L.G., formându-se dosarul de executare nr. ****/2008, unde a fost înființată poprirea asupra pensiei reclamantei.*

Reclamanta a formulat, la data de 04.02.2009, contestație la executare, privind lămurirea înțelesului și a întinderii titlului executoriu reprezentat de decizia civilă nr. 207/A/15.02.2008, pronunțată de Tribunalul București, Secția a III-a civilă, prin decizia civilă nr. 1179/A/04.12.2009, Tribunalul București, Secția a III-a civilă, respingând contestația la titlu ca neîntemeiată. Împotriva acestei decizii, reclamanta a formulat recurs, iar prin decizia nr. 766/R/18.05.2010, Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă, a respins, ca nefondat, recursul.

Din analiza prevederilor art. 998-999 C. civ. 1864, tribunalul a reținut că răspunderea civilă delictuală, pe care reclamanta își întemeiază prezenta cerere de chemare în judecată, presupune existența sau întrunirea cumulată a următoarele condiții sau elemente constitutive: fapta ilicită, prejudiciul, raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, culpa, greșeala sau vinovăția autorului faptei ilicite și prejudiciabile.

În speță, reclamanta apreciază că pârâții au săvârșit o faptă ilicită, prin executarea sa silită, această faptă cauzându-i un prejudiciu moral, fiind evidente, în accepțiunea acesteia, atât vinovăția, cât și raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu.

Tribunalul a reținut că nu este întrunită niciuna dintre condițiile răspunderii civile delictuale.

Astfel, o faptă este ilicită atunci când este contrară legii sau regulilor de conviețuire socială, având ca efect încălcarea drepturilor subiective sau cel puțin a intereselor legitime ale altuia. În cauză, fapta pârâților, de a solicita executarea silită a unui titlu executoriu, reprezentat de o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, nu se încadrează în noțiunea de faptă ilicită, întrucât această cerere a formulată în temeiul și cu respectarea dispozițiilor legale. Aserțiunile reclamantei, referitoare la faptul că nu trebuia ca aceste cheltuieli de judecată să fie acordate, sunt de fapt critici ale titlului executoriu, care nu pot fi puse în discuție, având în vedere, pe de o parte, că reclamanta a avut la dispoziție și chiar a uzat de căile legale de atac și, ulterior, de instituția contestației la executare, iar, pe de altă parte, au intrat în puterea lucrului judecat. Ne fiind îndeplinită condiția existenței unei fapte ilicite, nu pot fi întrunite nici celelalte condiții, respectiv vinovăția și raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, a căror întrunire cumulativă se pretinde pentru atragerea răspunderii civile delictuale. Așa fiind, a apreciat că cererea reclamantei este neîntemeiată și, pe cale de consecință, a respins-o ca atare.

În temeiul art. 274 alin. (1) CPC 1865, constatând culpa procesuală a reclamantei (fiind partea care a căzut în pretenții), a dispus obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, reprezentând onorariu avocat, în cuantum de 2299,08 lei, conform înscrisurilor depuse la dosar.

Împotriva sentinței tribunalului a declarat apel reclamanta, respins ca nefondat prin decizia civilă nr. 128/08.04.2013, pronunțată de către Curtea de Apel București, reținându-se următoarele.

Obiectul cererii constă în pretenția dedusă judecătii, fondată pe o prevedere legală ce recunoaște reclamantului un drept material subiectiv. În speță, reclamanta a pretins obligarea pârâților la plata de daune morale, în baza art. 998 C. civ. 1864, ce reglementează răspunderea civilă delictuală. Or, prima instanță s-a circumscris întocmai obiectului cererii, când a stabilit că reclamanta a pretins obligarea pârâților la plata de despăgubiri și a analizat condițiile răspunderii civile delictuale.

Într-adevăr, pentru atragerea răspunderii civile delictuale trebuie să fie îndeplinite cumulativ toate cele patru condiții, respectiv: fapta ilicită, prejudiciul, culpa și raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu. Or, punerea în executare silită a unui titlu executoriu de către creditorul înscris în acesta, prin avocat, nu constituie o faptă ilicită în sensul art. 998 C. civ. 1864, ci o etapă finală a procesului civil, reglementată prin lege. Constatarea neîndeplinirii unei singure condiții conduce la inexistența răspunderii civile delictuale, așa încât verificarea îndeplinirii celorlalte condiții este inutilă.

De vreme ce acțiunea a fost respinsă, instanța nu putea decât să facă aplicarea art. 274 alin. (1) CPC 1865, în sensul obligării părții care a căzut în pretenții, respectiv a reclamantei, la plata cheltuielilor de judecată. Așa fiind, în baza art. 296 CPC 1865, reținând netemeinicia tuturor motivelor de apel, Curtea a respins apelul ca nefondat.

Prin decizia civilă nr. 1046/27.03.2014, Înalta Curte de Casație și Justiție a constatat nulitatea recursului declarat de către reclamantă.

3. Extras din declarația de căsătorie. Publicare prin afișare. Lipsa mențiunii obligatorii privind opoziția la căsătorie. Anularea căsătoriei. Aplicarea în timp a dispozițiilor noului și vechiului Cod civil. Existența faptei ilicite. Constatarea faptei ilicite prin hotărâre judecătorească irevocabilă. Existența prejudiciului. Afectarea dreptului la onoare, la demnitate și la reputație. Lezarea dreptului la nume și a dreptului la moștenire. Raport de prepușenie. Existența condițiilor pentru angajarea răspunderii civile a comitentului. Criteriul proporționalității în stabilirea cuantumului despăgubirilor

C. civ. 1864, art. 1000 alin. (3)^[1]

1. În ceea ce privește aplicarea legii civile în timp, se învederează că este necesar să se aibă în vedere normele tranzitorii din art. 6 NCC. Având în vedere că fapta ilicită a fost comisă în anul în care a fost încheiată căsătoria, respectiv în anul 2000, adică înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil^[2], se constată că sunt aplicabile dispozițiile Codului civil din 1864.

2. Fapta ilicită este reprezentată de fapta ofițerului de stare civilă, care nu a respectat dispozițiile art. 29 din Legea nr. 119/1996, în sensul că nu a publicat extrasul din declarația de căsătorie cu toate mențiunile stabilite în mod expres de lege (în speță, nu cuprindea mențiunea obligatorie că orice persoană poate face opoziție la căsătorie). Această omisiune a dus în mod direct la constatarea nulității absolute a căsătoriei de către instanța de judecată și, deci, la desființarea retroactivă a căsătoriei reclamantei, în

^[1] Sunt aplicabile dispozițiile Codului civil din 1864, având în vedere că, la data comiterii faptelor invocate, nu intrase în vigoare Legea nr. 287/2009 privind noul Cod civil. Dispozițiile art. 1000 alin. (3) C. civ. 1864 au drept corespondent pe cele ale art. 1373 NCC.

^[2] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost publicată în M. Of. nr. 511 din 24.07.2009 și a intrat în vigoare la data de 01.10.2011.

condițiile în care soțul reclamantei era decedat de peste 12 ani. Fapta ilicită este constatată cu autoritate de lucru judecat prin hotărârea judecătorească prin care s-a dispus anularea căsătoriei.

3. În privința existenței prejudiciului, s-a reținut că, prin anularea unei căsătorii după 12 ani de la încheierea ei, pentru un viciu de procedură, fără ca soții să aibă vreo vină și după ce unul dintre soți a decedat, este o nedreptate ce i-a lezat profund onoarea, demnitatea și reputația reclamantei. Pe lângă pierderea unor elemente de natură personal-nepatrimonială, cum ar fi dreptul la nume, reclamanta a pierdut, din cauza acestui viciu legal, și dreptul legal la moștenire al soțului supraviețuitor.

4. Culpă aparține în mod exclusiv pârâtului (în speță, Sectorul 1 al Municipiului București), reclamanta, în calitate de viitor soț, neavând nicio atribuție sau obligație legală în ceea ce privește conținutul extrasului din declarația de căsătorie sau aducerea lui la cunoștință publică, prin afișare, iar răspunderea este antrenată și pentru culpa cea mai simplă.

5. Astfel, având în vedere proporționalitatea rezonabilă ce trebuie să existe între fapta ilicită și prejudiciu, instanța a apreciat că suma de 3.000 euro este una rezonabilă, care acoperă prejudiciul produs printr-o justă compensare în privința reclamantei, având în vedere atât caracterul iremediabil al prejudiciului, care nu mai poate fi reparat, cât și faptul că forma de vinovăție este cea a culpei ușoare.

I.C.C.J., dec. civ. nr. 3362 din 30.10.2014^[1], nepublicată

Prin sentința civilă nr. 1495/06.09.2013, Tribunalul București, Secția a III-a civilă, a admis în parte acțiunea formulată de reclamanta B.S., în contradictoriu cu pârâtul Sectorul 1 al Municipiului București, prin primar; a obligat pârâtul la plata către reclamantă a sumei de 3.000 euro în echivalent lei la data plății, cu titlu de despăgubiri morale, reținându-se următoarele.

Reclamanta solicită obligarea pârâtului la plata de daune morale pentru prejudiciul adus de un funcționar al acesteia, prin aceea că extrasul din declarația de căsătorie, care s-a publicat prin afișare de către funcționarii Primăriei Sectorului 1 București, nu cuprindea mențiunea obligatorie că orice persoană poate face opoziție la căsătorie în termen de 3 zile de la data afișării, iar căsătoria a fost anulată irevocabil prin hotărâre judecătorească pentru acest motiv, precum și pentru faptul că pârâta nu s-a apărat în dosarul având ca obiect anularea căsătoriei.

În ceea ce privește temeiul de drept al acțiunii, se reține că reclamanta a invocat atât dispozițiile art. 1000 alin. (3) C. civ. 1864, cât și pe cele ale art. 1373 NCC, ce reglementează răspunderea comitentului pentru prepuși.

Tribunalul a reținut că prin temei juridic se înțelege fundamentul pretenției afirmate, adică situația de fapt calificată juridic, întrucât, prin dispozițiile art. 112 CPC 1865, se instituie obligativitatea indicării, în cererea de chemare în judecată, a motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază aceasta, astfel că, și dacă nu ar fi indicat temeiul de drept al acțiunii, dat fiind faptul că s-a invocat în fapt

^[1] Împotriva deciziei civile a fost exercitată calea de atac a recursului, care se află în curs de soluționare pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

răspunderea civilă delictuală, instanța putea califica în drept acțiunea reclamantei, nefiind ținută de acest temei.

Pe de altă parte, tribunalul a reținut, referitor la aplicarea legii civile în timp, că de la data de 01.10.2011 sunt aplicabile dispozițiile noului Cod civil, normele tranzitorii fiind inserate în art. 6 din acest cod.

Potrivit art. 6 alin. (2) NCC, actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a legii noi nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori a producerii lor. Conform art. 6 alin. (5)-(6) NCC: „(5) Dispozițiile legii noi se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare. (6) Dispozițiile legii noi sunt de asemenea aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acesteia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a legii noi”.

Prin urmare, față de aceste dispoziții, tribunalul a reținut că fapta ilicită a fost comisă în anul în care a fost încheiat căsătoria, respectiv în anul 2000, astfel că sunt aplicabile dispozițiile Codului civil din 1864.

În ceea ce privește răspunderea specială a comitentului pentru fapta prepusului său, respectiv art. 1000 alin. (3) C. civ. 1864, tribunalul a reținut că răspund comitenții de prejudiciul cauzat de prepușii lor, în funcțiile ce li s-au încredințat, numai dacă în persoana prepusului sunt întrunite condițiile răspunderii pentru fapta proprie prevăzute de art. 998-999 C. civ. 1864.

Pe lângă aceste condiții generale, pentru atragerea răspunderii comitentului pentru fapta prepusului sunt necesare două condiții speciale, respectiv existența raportului de prepușenie și prepușii să fi săvârșit fapta în funcțiile ce li s-au încredințat.

În cauză, în ceea ce privește raportul de prepușenie, tribunalul a reținut că fapta pretins ilicită a fost săvârșită de ofițerul de stare civilă M.A., desemnat prin atribuțiile de serviciu, cu respectarea art. 3 alin. (3) din Legea nr. 119/1996, prin delegarea de către primar a acestor atribuții. În conformitate cu art. 64 și art. 65 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, în exercitarea atribuțiilor de autoritate tutelară și de ofițer de stare civilă, a sarcinilor ce îi revin din actele normative privitoare la recensământ, la organizarea și desfășurarea alegerilor, la luarea măsurilor de protecție civilă, precum și a altor atribuții stabilite prin lege, primarul acționează și ca reprezentant al statului. Atribuțiile de ofițer de stare civilă și de autoritate tutelară pot fi delegate și secretarului unității administrativ-teritoriale sau altor funcționari publici din aparatul de specialitate, cu competențe în acest domeniu, potrivit legii.

Prin urmare, tribunalul a reținut că sunt îndeplinite condițiile speciale ale răspunderii comitentului pentru faptele prepușilor săi în funcțiile încredințate.

În ceea ce privește îndeplinirea condițiilor speciale ale răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie a angajatului, instanța reține că, în temeiul art. 998-999 C. civ. 1864, răspunderea civilă delictuală este un raport juridic obligațional izvorând dintr-o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii, în cadrul acestui raport persoana vinovată

fiind obligată să repare daunele suferite de cealaltă parte. Așa cum rezultă din norma legală menționată mai sus, pentru angajarea răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie trebuie îndeplinite în mod cumulativ patru condiții: să existe un prejudiciu, o faptă ilicită, o legătură de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu și vinovăția autorului.

În privința faptelor ilicite, tribunalul a reținut următoarele.

La data de 13.07.2000, reclamanta B.S. s-a căsătorit cu academicianul C.N., căsătoria fiind înregistrată la Consiliul Local al Sectorului 1 București. Prin cererea de chemare în judecată ce a format obiectul dosarului aflat pe rolul Judecătoriei Sectorului 1 București, I.C., fiica academicianului, a solicitat instanței de judecată să constate nulitatea absolută a căsătoriei tatălui său cu reclamanta, pentru neîndeplinirea condițiilor de fond și de formă prevăzute de Codul familiei, Legea nr. 119/1996 și Legea nr. 23/1999, precum și caracterul fictiv al căsătoriei.

Prin sentința civilă nr. 4125/07.06.2004 pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București, instanța a respins acțiunea ca neîntemeiată, analizând fiecare pretenție în parte, în raport cu probatoriul administrat. Soluția primei instanțe a fost confirmată prin decizia civilă nr. 320/23.05.2005 a Tribunalului București, Secția a IV-a civilă, în dosarul de apel nr. (...) /2003, prin respingerea apelului declarat de reclamantă.

Recursul declarat de către I.C. a fost soluționat prin decizia civilă nr. 1011/31.05.2012, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția a III-a civilă [în dosarul nr. (...) /2005], prin care instanța a admis recursul, a modificat decizia pronunțată în apel, a admis apelul, a schimbat sentința apelată și a admis acțiunea formulată, în sensul constatării nulității absolute a căsătoriei încheiate între C.N. (decedat) și B.S., la data de 13.07.2000, înregistrată sub nr. (...) /13.07.2000.

În privința condițiilor răspunderii civile delictuale, tribunalul a reținut că există o faptă ilicită ce constă în aceea că ofițerul de stare civilă M.A., din cadrul Primăriei Sectorului 1 București, nu a respectat dispozițiile art. 29 din Legea nr. 119/1996 (în vigoare la momentul încheierii căsătoriei), în sensul că nu a publicat extrasul din declarația de căsătorie cu toate mențiunile stabilite în mod expres de lege. Această omisiune a dus în mod direct la constatarea nulității absolute a căsătoriei de către instanța de judecată și, deci, la desființarea retroactivă a căsătoriei reclamantei cu C.N., în condițiile în care acesta din urmă era decedat de peste 12 ani.

Fapta ilicită este constatată cu autoritate de lucru judecat prin decizia civilă nr. 1011/31.05.2012, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția a III-a civilă [în dosarul nr. (...) /2005], hotărâre irevocabilă pronunțată în contradictoriu și cu Primăria Sectorului 1 București. Instanța a reținut din considerentele deciziei civile respective că unicul motiv pentru constatarea nulității absolute a căsătoriei reclamantei a fost faptul că funcționarii din cadrul Primăriei Sectorului 1 din București nu au menționat în extrasul declarației de căsătorie faptul că orice persoană poate face opoziție la căsătorie de la data publicării. Prin urmare, Curtea de Apel București a anulat căsătoria exclusiv pe motivul că extrasul din declarația de căsătorie, care s-a publicat prin afișare de funcționarii Primăriei Sectorului 1 București, nu cuprindea mențiunea obligatorie că orice persoană poate face opoziție la căsătorie.

Astfel, instanța a constatat că Legea nr. 119/1996 (în vigoare la momentul încheierii căsătoriei) prevedea în art. 29 faptul că termenul de opoziție este de 10 zile de la afișarea extrasului din declarația de căsătorie, însă, pentru motive

temeinice, primarul poate să încuviințeze reducerea acestui termen. În cazul de față, Primarul Sectorului 1 București a aprobat reducerea termenului de opoziție la 3 zile. Prin urmare, data afișării și datele de stare civilă ale viitorilor soți erau indicate în extrasul făcut public, nu însă și înștiințarea că orice persoană poate face opunere la căsătorie.

Dacă, în ipoteza în care termenul de încheiere a căsătoriei ar fi cel obișnuit, s-ar putea admite că persoanele interesate ar trebui să cunoască legea, situația este diferită în cazul în care termenul în care se poate face opoziția este diferit de cel legal și, ca atare, nu ar putea fi cunoscut de terțele persoane interesate. Prin urmare, constatând lipsa mențiunii în extrasul din declarația de căsătorie a înștiințării că orice persoană poate face opunere la căsătorie în termenul prescurtat de 3 zile de la afișare, instanța a reținut că extrasul publicat contravine dispozițiilor legale și a constatat nulitatea absolută a căsătoriei. Fie că era vorba despre ofițerul de stare civilă, astfel cum stabilește art. 131 C. fam. (respectiv art. 29 din Legea nr. 119/1996), fie că era obligația unui alt funcționar din cadrul Sectorului 1 al municipiului București, aceste formalități premergătoare au fost și sunt exclusiv în sarcina autorităților publice locale.

În ceea ce privește susținerea pârâtului din întâmpinare, că ofițerul de stare civilă și-a îndeplinit legal obligațiile, iar căsătoria a fost anulată pentru caracterul fictiv al acesteia, instanța a reținut că acest aspect nu este în conformitate cu înscrisurile depuse la dosar și acest argument nu poate fi primit.

Astfel, Curtea de Apel a reținut, în ceea ce privește motivul de recurs ce vizează caracterul fictiv al căsătoriei, că acesta nu a fost invocat de reclamantă prin cererea de apel, astfel că recursul nu poate fi exercitat *omisso medio*, adică trecând peste calea de atac a apelului, astfel încât Curtea nu a analizat această critică. Prin urmare, tribunalul a reținut că nu poate fi primită această apărare a pârâtei în privința motivului anulării căsătoriei.

În ceea ce privește pretinsa faptă ilicită, respectiv faptul că pârâtul nu s-a prezentat în fața instanței de recurs să își facă apărări în dosar și nu a manifestat niciun interes în clarificarea situației de fapt în fața instanței de recurs și nu s-a prezentat să formuleze apărări în dosar care să contracareze susținerile recurente-reclamante, așadar nedând dovadă de o minimă diligență în conducerea procesului și să susțină cauza și legalitatea căsătoriei în fața Curții de Apel București, instanța a reținut că exercitarea dreptului la apărare nu poate fi considerată o faptă ilicită, iar acest aspect nu era de natură să modifice soluția instanței de recurs, astfel că nu se poate reține nici existența unei legături de cauzalitate între această faptă și prejudiciul invocat de reclamantă.

În privința existenței prejudiciului, tribunalul a reținut că, prin anularea unei căsătorii după 12 ani de la încheierea ei, pentru un viciu de procedură, fără ca soții să aibă vreo vină și după ce unul dintre soți a decedat, este o nedreptate ce a lezat profund onoarea, demnitatea și reputația reclamantei, mai ales în contextul în care la încheierea căsătoriei au asistat mai multe persoane din cadrul academic, iar legătura dintre foștii soți era și una de prietenie ce data de peste 30 ani. Pe lângă pierderea unor elemente de natură personal-nepatrimonială, cum ar fi dreptul la nume, reclamanta a pierdut din cauza acestui viciu legal și dreptul legal la moștenire al soțului supraviețuitor. Totodată, constatarea nulității absolute a